

Мукачівський державний університет
Гуманітарний факультет
Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

05 – Соціальні та поведінкові науки / 053 – Психологія

Психологічні особливості впливу рефлексії на пізнавальну
активність юнаків

Студентки __2__ курсу __П-2м__ групи
спеціальності __053 Психологія__
____Туріна Л.Ф.____
(прізвище та ініціали)

Керівник _____
(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЮНАКІВ	6
1.1 Сутність та зміст пізнавальної активності особистості.....	6
1.2 Вплив рефлексії на розвиток пізнавальної активності студентів	10
1.3 Аналіз підходів до структури пізнавальної активності юнаків.....	20
Висновки до першого розділу.....	29
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЮНАКІВ.....	31
2.1 Обґрунтування програми емпіричного дослідження пізнавальної активності юнаків.....	31
2.2 Аналіз результатів дослідження	34
Висновки до другого розділу.....	47
РОЗДІЛ 3 ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗВО.....	48
3.1 Теоретичне обґрунтування умов розвитку пізнавальної активності здобувачів ЗВО.....	48
3.2 Методичні рекомендації суб'єктам розвитку пізнавальної діяльності здобувачів.....	54
Висновки до третього розділу.....	80
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному освітньому процесі проблема розвитку пізнавальної активності набуває все більшої значущості, оскільки сучасне життя вимагає від здобувача орієнтації в навколишньому середовищі, яке постійно змінюється. Пізнавальна активність є однією з основних проблем як навчання, так і освіти особистості. Вивчення пізнавальної активності особистості дозволяє знайти відповіді на найважливіші запитання психології та педагогіки, такі як: формування мотивації до навчання, потреби у знаннях, вміння вчитись і мислити, розвитку готовності студента до самостійного здобуття нових знань на різних етапах професійного становлення, а також суттєвого підвищення результативності їх пізнавальної діяльності.

Проблемою розвитку та активізації пізнавальної активності студентів займалося багато як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а саме: Г. Айзенк, Дж. Брунер, В. Вудвортс, Дж. Гібсон, Н. Ліндсей, Ж. Піаже, Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, О. Леонтьєв, Б. Ломов, А. Лурія, Г. Костюк, Е. Носенко, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе, та ін. Розвиток пізнавальних процесів та діяльності є однією з найважливіших умов досягнення високого рівня професіоналізму, тому у наш час вони активно досліджуються українськими психологами, серед яких: Г. Балл, О. Бандурко, Л. Засєкіна, Р. Каламаж, М. Костицький, С. Максименко, Ю. Машбиць, В. Моляко, І. Пасічник, Н. Пов'якель, Г. Радчук, М., Т. Ширяєва, Є. Потапчук та ін.

Проте, незважаючи на значну увагу дослідників до цієї проблеми, психолого-педагогічні аспекти розвитку пізнавальної діяльності здобувачів закладів вищої освіти залишаються недостатньо вивченими. Не з'ясованим залишається вплив викладачів, кураторів, психологів та студентської групи на пізнавальну діяльність здобувачів закладів вищої освіти. Виникає доцільність розробки спеціальної моделі, за допомогою якої можна було б

чітко і своєчасно діагностувати відповідні проблеми у здобувачів та обирати доцільні форми, засоби та прийоми виконання ними професійних завдань.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та емпірично виявити психологічні особливості розвитку особистісної рефлексії у пізнавальній активності юнаків. Відповідно до сформульованої мети дослідження було передбачено розв’язання таких завдань:

1) здійснити теоретичний аналіз проблеми розвитку пізнавальної активності особистості та обґрунтувати сутність і психологічну структуру пізнавальної діяльності здобувачів;

2) провести емпіричне дослідження особливостей пізнавальної діяльності здобувачів закладу вищої освіти;

3) апробувати програму розвитку пізнавальної активності здобувачів ЗВО;

4) розробити методичні рекомендації викладачам, кураторам та психологам ЗВО щодо оптимізації розвитку пізнавальної діяльності здобувачів.

Об’єкт дослідження – пізнавальна активність юнаків.

Предмет дослідження – психолого-педагогічні умови розвитку пізнавальної активності юнаків.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань було використано комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження: теоретичні – аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація психолого-педагогічної літератури з проблем, пов’язаних із розвитком пізнавальної діяльності студента; емпіричні – опитувальник В. Горбачевського «Оцінка рівня домагань» для дослідження місця пізнавального мотиву у структурі мотивації студента; з метою вивчення структури мотивації студентів опитувальники Б. Додонова, опитувальник діагностики рефлексії А. Карпова для визначення рівня розвитку рефлексії в особистості; опитувальник А. Реана для визначення мотивації успіху та боязні невдач,

модифікований варіант опитувальника рівня суб'єктивного контролю американського психолога Дж. Роттера; статистичні: методи математичної статистики – кореляційний аналіз.

База дослідження. Дослідження проводилось на базі Мукачівського державного університету. Всього в експерименті взяло участь 60 здобувачів вищої освіти гуманітарних спеціальностей.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що сформульовані в результаті дослідження висновки та одержаний практичний матеріал зможуть бути використані майбутніми фахівцями в безпосередній роботі для розвитку та покращення пізнавальної активності юнаків, у визначенні заходів для розвитку пізнавальної активності студентів в умовах ЗВО.

Виступи на конференціях за час навчання:

Воронова О. Ю. Особливості впливу рефлексії на пізнавальну активність юнаків / О. Ю. Воронова, М. С. Барчій, Л. Ф. Туріна // Становлення особистості професіонала у постковідному просторі [Електронний ресурс] : збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачево) / гол.ред.Т.Д. Щербан. – Мукачево : МДУ, 2022. – С. 40-43.

Структура та обсяг дослідження роботи зумовлена логікою дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (58 найменування) та додатків. Основний зміст викладено на 86 сторінках. Повний обсяг роботи – 99 сто

ВИСНОВКИ

У дослідженні здійснено теоретичне узагальнення проблеми розвитку пізнавальної активності студентів. Отримані в ході дослідження результати дають змогу сформулювати такі висновки:

За результатами аналізу наукової психолого-педагогічної літератури встановлено, що пізнавальна активність – це свідоме виявлення активності індивіда, спрямоване на пізнання навколишньої дійсності, що здійснюється упродовж усього життя, у всіх видах діяльності і соціальних взаєностосунків, містить у своїй структурі мотиваційно-вольовий, процесуально-операційний і результативний компоненти та здійснюється за допомогою пізнавальних актів розуміння та рефлексії.

Пізнавальна активність студентів є своєрідним акме періодом, що базується на всіх попередніх процесах біологічного, психологічного і соціального розвитку. У студентському віці удосконалюється володіння складними інтелектуальними операціями аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення та абстрагування, аргументування. Когнітивні структури набувають складної будови та індивідуальної своєрідності.

На основі теоретичного аналізу проблеми розвитку пізнавальної діяльності було визначено психологічну структуру пізнавальної діяльності студентів, яка включає мотиваційно-вольовий, процесуально-операційний та результативний компоненти.

В результаті емпіричного дослідження встановлено, що пізнавальний мотив займає провідні позиції у структурі діяльності лише у 15 % здобувачів; серед мотиваційних орієнтацій переважає орієнтація на результат; мотиваційний полюс більшості здобувачів чітко не виражений; більшість здобувачів мають невисоку здатність до самоконтролю, низький рівень розвитку рефлексії та навчальних можливостей.

Здобувачі із низьким рівнем рефлексії характеризуються невизначеним або іноді негативним ставленням до різних аспектів своєї діяльності та її

рефлексії, низьким рівнем орієнтації на самопізнання і саморозвиток тощо; їх знання щодо змісту рефлексії є лише частково правильними, вони не знають шляхів формування рефлексії у процесі навчально-професійної діяльності, вбачають перешкоди (переважно, зовнішні) на шляху становлення себе як майбутнього професіонала і формування навчально-професійної рефлексії; характеризуються неоптимальним рівнем самоконтролю у міжособистісній взаємодії в навчально-виховному процесі, низьким рівнем умінь і навичок здійснення прогнозу самоефективності; такі здобувачі відчують ускладнення в усвідомленні й оцінці наявності у себе професійно важливих рис особистості.

Здобувачі із середнім рівнем рефлексії мають «позитивне, а в окремих випадках невизначене ставлення до різних аспектів професійної діяльності та її рефлексії, загалом орієнтовані на самопізнання і саморозвиток, але бачать певні перешкоди у формуванні рефлексії; середній рівень самоконтролю у міжособистісній взаємодії в навчально-виховному процесі, середній рівень умінь і навичок здійснення прогнозу самоефективності; мають переважно середній рівень усвідомлення й оцінки значущості своїх професійно важливих властивостей, загалом, позитивно оцінюють себе як майбутнього професіонала». Цей рівень передбачає «появу у суб'єкта виражених рефлексивних інтенцій – бажань і прагнень усвідомити і переосмислити особистісні і професійні особливості, цінності і орієнтири свого життя, свій життєвий професійний шлях».

Здобувачі із високим рівнем рефлексії характеризуються цілісною рефлексивною позицією як особистості і фахівця, що саморозвивається та самовдосконалюється. На даному рівні повністю реалізується рефлексивно-креативний потенціал особистості, у результаті чого відбувається процес ідентифікації суб'єкта із системою особистісних і професійних цінностей професіонала, що саморозвивається, а діяльність набуває особистісного смислу і характеру творення.

На основі результатів теоретичного аналізу та емпіричного дослідження було розроблено психологічний тренінг, який був спрямований на розвиток пізнавальної діяльності здобувачів ЗВО.

Програма тренінгу складалася з двох модулів: інформаційно-просвітницького та корекційно-розвивального. Перший модуль – інформаційно-просвітницький – подавався у формі міні-лекцій, слайдів, роздаткового матеріалу.

Увага здобувачів була сконцентрована саме на матеріалі міні-лекції. Вони були активними слухачами, задаючи додаткові питання та наводячи власні приклади щодо конкретної ситуації.

Реалізація другого етапу програми здійснювалася у формі психологічного тренінгу для здобувачів, який був спрямований на розвиток мотиваційно-вольового та процесуально-операційного компонентів. Особлива увага приділялась розвитку рефлексії. Студентам пропонувалися вправи, що були спрямовані на формування самоорганізації, розвиток самообілізації та самоконтролю.

Наприкінці тренінгу проводилось анкетування, здобувачі брали участь у відрефлексуванні власної діяльності, аналізі роботи групи, виконували вправи, що були спрямовані на виявлення здатності оцінювати власну діяльність та діяльність усіх інших учасників групи.

Також нами було розроблено методичні рекомендації викладачам, кураторам та психологам закладів вищої освіти. Зокрема ведеться мова про посилення новизни у викладанні матеріалу, надання історичних фактів, розкриття практичного значення навчального матеріалу, залучення сучасних досягнень науки. Наголошується на особливій вазі взаємооцінки та взаємоконтролю, як ефективному методі активізації пізнавальної діяльності. Вказується, що пізнавальну активність стимулює певним чином організована навчальна діяльність, до якої входять різноманітні форми самостійної роботи, оволодіння новими засобами навчання, проблемне навчання,

елементи дослідження, творчі й практичні роботи. Важливу роль відіграють практичні заняття із застосуванням елементів гри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьев Б. Г. К психофизиологии студенческого возраста. *Современные психологические проблемы высшей школы* /под ред. Б. Г. Ананьева, Н. В. Кузьминой. Л., 1974. Вып. 2. С. 82–89.
2. Ангеліс К. О. Формування критичного мислення особистості в аспекті розробки концептуальної моделі розвитку особистісної рефлексії *Психологічна безпека та адаптація особистості* : матер. Міжнар.наук.-практ. конф., (Дніпропетровськ, 7–8 лист. 2007 р.) / за ред.О. В. Шевякова. – Дніпропетровськ, 2007. С. 69–76.
3. Бабанський Ю. К. Оптимізація пізнавального процесу. М. : Просвещение, 1982. 192 с.
4. Бакланова М. Л. Використання сучасних педагогічних концепцій для активізації НПД студентів при навчанні математичних дисциплін *Эвристическое обучение математике Межд. науч.-метод. конф.* (15–17 нояб. 2005 г.) : тезисы / Донецк. нац. ун-т. Донецк : Изд-во ДонНУ, 2005. С. 154–155.
5. Божович Л. И. Проблемы формирования личности: избранные психологические труды. ; Ин-тпракт. психологии; / под ред.Д. И. Фельдштейна. М. : МОДЭК, 1995. 349 с.
6. Булах І. С., Долинська Л. В. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів : навч.-метод. посіб. К.,2002. 114 с.
7. Вілюнас В. К. Психологічні механізми мотивації людини. М. МДУ, 1990. 288 с.
8. Волошина В.В. Психологічні технології підготовки майбутніх психологів : монографія. Вінниця, ТОВ “Нілан–ЛТД”, 2015. 391 с.
9. Гальперин П. Я. Управление познавательной деятельностью в плане восприятия *Теоретические проблемы управления познавательной деятельностью человека* : доклады Всесоюзной конф. (Москва, 11–13 июня 1975 г.) Моск. ун-т. М. : Педагогика, 1975. С. 25– 35.

10. Генкал С. Е. Взаємозв'язок складових самостійної пізнавальної діяльності як умова ефективності навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / редколегія : І. А. Зязюн (голова) [та ін.]. Київ-Вінниця : Вінниця, 2006. Вип. 9. С. 123–126.
11. Гуменюк О. Є. Психологія інноваційної освіти: теоретико-методологічний аспект : монографія. Терпіль : Екон. думка, 2007. 387 с.
12. Давидюк Н. М. Активізація пізнавальної діяльності студентів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Психологія* : зб. наук. праць / голов. ред. Андрущенко В. П. К., 2000. Вип. 11. С. 346–354.
13. Давидюк Н. М. Проблеми активізації творчого потенціалу особистості. *Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича. Серія: педагогіка і психологія* : зб. наук. праць / голов. ред. Руденко В. П. Чернівці, 1999. Вип. 43. С. 127–130.
14. Дзюбка Л. В., Гриценюк Л. І. Особливості діагностики мотиваційної сфери (дошкільнята і молодші школярі). *Практична психологія та соціальна робота [Практическая психология и социальная работа. Applied psychology and social work]* : наук.-практ. та освітньо-метод. журн. / голов. ред. Лариса Засєкіна. 2014. № 2. С. 38–48.
15. Зязюн І. А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи* : монографія. К. : ВПОЛ, 2000. С. 11–57.
16. Занюк С. С. Мотивація діяльності: спонукання, активність, успіх. *Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 1998. 123 с.* 50.
17. Засядько І. І. Активізація пізнавальної діяльності студентів засобами комп'ютерної техніки. *Наукові записки. Серія: педагогічні науки РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка*. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2003. Вип. 51. С. 1

18. Засядько І. І. Принципи проектування активної навчально-пізнавальної діяльності учнів. *Наукові записки. Серія: педагогічні науки РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка*. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В.Винниченка, 2001. Вип. 39. С. 32–37. 52–156.
19. Запорожец А. В. Избранные психологические труды. М., 1986. Т. 1. 250 с.
20. Зейгарник Б. В. Психология личности: норма и патология. Акад. пед. и соц. наук, Моск. психол.-социальн. ин-т, Ин-тпракт. психологии. М. : МОДЭК, 2000. 347 с.
21. Іващенко А.І. Рефлексія як механізм саморозвитку особистості юнацького віку. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific journal)*. Warszawa, 2016. № 6. С. 132-137.
22. Карамушка Л. М. Варіативність моделей психологічної служби при наданні психологічної допомоги в різних соціальних сферах. *Психологічній службі системи освіти України 10 років : здобутки, проблеми і перспективи* : матер. конф. / АПНУ. К. : Ніка-Центр, 2002. С. 56–57.
23. Карпов А. В. Рефлексивность как психическое свойство и методика ее диагностики *Психологический журнал* / гл. ред. А. В. Брушлинский. 2003. Т. 24. № 5. С. 45–57.
24. Козляковський П. А. Загальна психологія : навч. посібник : в 2 т. 2-ге вид., доп. і переробл. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2004. Т. II. 240 с.
25. Лемак М. В. Методичне видання. Ужгород : Вид-во А. Гаркуші, 2012. 616 с.
26. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія : навч. посіб. К. : МАУП, 2000. 256 с.
27. Назаренко Н. В. Мотивація навчання студентів як показник ефективності сучасних педагогічних технологій. *Проблеми освіти : наук. метод. зб.* / гол. ред. В. Г. Кремень. К. : НМЦ ВО МОН України, 2005. Вип. 45. Ч.1. С. 164–1
28. Новакова В. С. До питання про сутність індивідуальних навчально-

дослідницьких завдань та етапи організації їх виконання. *Навчально-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу в галузевих університетах : матер. VII Всеукр. конф. / НУВГП. Рівне, 2005. С. 316–324.67.*

29. Олексюк О. Є. Моделювання в процесі активізації пізнавальної діяльності студентів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія: Психологія : зб. наук. праць / голов. ред. Андрущенко В. П. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2000. Ч. 4. С. 89–98.*

30. Олексюк О. Є. Пізнавальна активність студентів як вид активності особистості в діяльності. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: педагогічні науки : зб. наук. праць / голов. ред. Будак В. Д. Миколаїв : МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2005. Том 1. Вип. 10. С. 89–93.*

31. Павелків Р. В. Вікова психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Кондор, 2011. 468 с.

32. Панок В.Г. Життєвий шлях особистості як категорія прикладної психології. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 2.12. С. 146–151*

33. Панок В. Г., Чаплак Я. В., Романовська Д. Д. Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти : навч.-метод. посіб. за наук. ред. В. Г. Панка. Видання 2-е, репринтне. Чернівці, 2011. 232 с.

34. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник довідник: Навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. К.: Каравела, 2020. 418 с.

35. Про затвердження Положення про психологічну службу системи освіти України [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства науки і освіти України № 127 від 03.05.1999 р. Режим доступу : <http://ukraine.uapravo.net/data2008/base58/ukr58398.htm>.

36. Просандеєва Л.Є. Структура та механізми розвитку самоцінності особистості у період дорослішання. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер. : Психологічні науки.* 2013. Т. 2, Вип. 10. С. 263–267.
37. Психологія : підручник для студ. вузів / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук ; ред. Ю. Л. Трофімов. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2000. 558 с.
38. Психологічні особливості студентського віку [На допомогу кураторам] / [укладачі : Л. М. Яворовська, Р. Ф. Камишнікова [та ін.]. Випуск 3. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 88 с.
39. Радчук Г. К. Аксіопсихологія вищої школи : монографія. Видання друге, розширене і доповнене. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. 380 с.
40. Радчук Г. К. Мотивація учбово-професійної діяльності студентів як чинник становлення майбутнього фахівця. *Проблеми гуманітарних наук : зб. наук. праць ДДПУ.* Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. Дрогобич, 2014. С. 11–121.
41. Руденко В. М. Математичні методи в психології : підручник. К. : Академвидав, 2009. 384 с.
42. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. для студентів внз. К. : Академвидав, 2005. 360 с.
43. Савчук Л. О. Сутність та основні складові самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів-економістів. *Социальные технологии. Актуальные проблемы теории и практики : материалы Междунар. межву. сб. науч. работ / кол. авт. Запорожье, 2007. Вып. 35. С. 127–131.*
44. Семенов И. Н., Степанов С. Ю. Проблема формирования типов рефлексии в решении творческих задач. *Вопросы психологии: журнал / гл. ред. А. М. Матюшкин.* 1982. № 1. С. 99–104.

45. Семенов И. Н., Степанов С. Ю. Рефлексия в организации творческого мышления и саморазвития личности. *Вопросы психологии : журнал* / гл. ред. А. М. Матюшкин. 1983. № 2. С. 35–42.
46. Сіняговська І. Ю. Пізнавальна діяльність як основа формування пізнавальної самостійності майбутнього вчителя. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання* : [зб. наук. праць] / за заг. ред. Євтуха М. Б. К. : Вид. центр КНЛУ, 2007. Вип. 33. С. 115–118.
47. Сластьонін В. О. Педагогіка : навч. посіб. М. : Академія, 2002. 576 с.
48. Талізін Н. Ф. Педагогічна психологія : навч. посіб. М. : Видавничий центр «Академія», 1998. 288 с.
49. Тернавська Т. А. Проблеми активізації пізнавальної діяльності у студентів ВНЗ. *Наукові записки НаУКМА. Серія: педагогічні, психологічні науки та соціальна робота* / голова редкол. Гірник А. М. Київ : Академія, 2006. № 3. С. 24–29. (Національний університет «Києво-Могилянська академія»).
50. Тернавська Т. А. Формування пізнавальної діяльності студентів ВНЗ у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. *Наукові праці академії*. Кіровоград : ДЛАУ, 2007. Вип. XII. С. 28–37. (Державна льотна академія України).
51. Хлебнікова Т. М. Ділова гра як метод активного навчання педагога : навч.-метод. посіб. для викладачів, слухачів ІПО, директорів шкіл, керівників РУО. Х. : Вид. група «Основа», 2003. 80 с.
52. Ширяєва Т. М. Особливості впровадження експериментальної психолінгвістичної програми розвитку пізнавальної сфери студентів у процес навчання іноземної мови [Електронний ресурс] *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України* : електр.ю наук. фах. вид. / гол. ред. Грязнов І. О. 2011. № 3. Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_3/11stmnim.pdf.

53. Яворовська Л. М., Камишнікова Р. Ф. Психологічні особливості студентського віку. *На допомогу кураторам*. Випуск 3. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 88 с.
54. Ярослав Н. С., Король В. С. Пізнавальні психічні процеси та пізнавальна діяльність особистості : навч.-метод. посіб. С. Ярослав; Ніжинський держ. пед. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин : НДПУ, 2004. 10 с.
55. Bandura A. & Cervone D. Differential engagement of self-reactive influences in cognitive motivation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes : journal* Editor Xiao-Ping Chen. 986. № 38. P. 92–113.
56. Donald R. Cruickshank, Deborah Bainer, Jenkins Kim, K. Metcalf *The Act of Teaching*. New York : McGraw Hill, 2006. 98 p.
57. Maslow A. H. *Motivation and Personality*. 2nd ed. N.Y. : Harper & Row, 1970. 567 p.
58. Shavelson R. J. Methods for examining representations of a subject-matter structure in a student's memory. *Journal of Research in Science Teaching* / Edited By: Angela Calabrese Barton and Joseph Krajcik. 1974. P. 231–249.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>